

KÖZÉRDÉK

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI NEMZETI MUNKAPART HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
 Előfizetés: egész évre - - 12 korona
 fél évre - - - 6 " "
 negyed évre - 3 " "
 Egyes szám ára 12 fillér.

Felelős szerkesztő:
Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadóhivatal: FÖLDES EDE könyvkereskedése Nagyenyed.
 Hirdetés ára: □ centiméterenként 6 fillér. Többszöri hirdetés
 árkedvezményben részesül.
 Nyilttér sora 40 fillér.

Márczius 15. ünneplése.

Régi emlékek, régi dicsőségek kegyeletes ünneplésével áldozott Nagyenyed közönsége az 1848 márczius idusa évfordulójának. Egyesületek, iskolák, testületek külön és együttes ünnepen emlékeztek a történelmi márcziusról s impozáns nagyközönség részvétele mellett folyt le a polgárság hagyományos nyilvános ünnepe is, melyet durva és vakmerő kezek hiába akartak pártpolitikai fertőzéssel megromlítani. Kísérletük csak arra volt jó, hogy megmutassa mennyire súlytalan a márczius idusát tisztelni nem tudók szava s hogy megbotránkozást és felháborodást keltsen még ellenzéki részen is az ünneprontók iránt.

A polgárság ünnepén-délután 2 órakor a polgárság hatalmas tömege jelent meg zászlók alatt, és a Bethlen-kollégium ifjusága.

A függetlenségi pártkör vezetői márczius 15-ikét, ezt a mindnyájunk által közkinccsnek tartott és hagyományos kegyelettel ünnepeit emléket is önző pártpolitikájuk eszközüvé akarták felhasználni. Hallatlanul bántó és hazafiatlan cselekedet az, hogy másokat is igyekeztek az ünnepléstől távol tartani. A magyar nép lelkével forrt össze e nap és

azt mindig fölemelő érzéssel, lelkesedéssel ünnepli, mint ahogyan ünnepelte is Nagyenyed város lakossága vasárnap egész nap. Hiába tettek kísérletet ennek megakadályozására a függetlenségi pártkör ünneprontói, a hazafiság haszonbérlei. Pártpolitikai törekvésük elszigetelten maradt.

Nagyenyed város közönsége hagyományos lelkesedéssel, fölemelő érzéssel és szokatlanul népesen ünnepelte meg márczius 15-ének 66-dik évfordulóját.

Dél előtt 9 órakor a polgári leányiskolában folyt le szép ünnepély. 10 órakor a ref. templomban volt ünnepi istentisztelet. 11 órakor az elemi leányiskolában (a fiúiskola szombatban tartotta) és a Bethlen-kollégiumban tartottak hazafias ünnepélyt. A kollégium ifjusága 12 órakor a várkerti sírhelynél is tartott emlékünnepet.

Délután 2 órakor nagy közönség gyűlt össze a városháza elé. Először a kollégium ifjusága vonult fel a Bethlen-lobogóval, azután az iparos önképzőkör daloskara a kör diszes új zászlójával vonult a térre, majd a ref. egyházi dalárda érkezett meg szép lobogója alatt. A két dalárda együttesen a Himnuszot énekelte el.

Ezután kilépett az erkélyre Farkas István IV. éves tanítójelölt és nagy hatással elszavalta a „Talpra Magyar“-t. A dalárdák együttesen a Szózatot énekelvén el, az ünneplő közönség a Sétatérre vonult.

Itt az emlékoszlopnál az ifjuság tartott emlékbeszédet. Bent a teremben a dalárdák együttes éneke után Dezső Miklós

szavalta el nagyhatással Petőfi „A nemzet-hez“ című költeményét. Az ünnepi beszédet Tóbiás Jenő városi tanácsos tartotta. Az emlékezetes nap jelentőségét méltatva, élénk szónoki hévvel az igaz s őszinte hazafiság példáiról mondott igen megszívlelendő beszédet. A közönség élénk elismerésben részesítette a tartalmas beszédet.

A ref. egyházi dalárda Felméri Sándor vezetésével a Klapka indulót énekelte el nagyon szépen. Ekkor előlépett dr. Demeter János várm. allevéltáros, a kollégiumnak 12 év előtt jeles növendéke és mélyen átgondolt előadással szavalta el Indali Gyula „Márczius 15“ című költeményét. Végül az iparos önképzőkör dalárdája Wohlfarth Lőrincz karnagy vezetésével a Szózatot énekelte el dicsőretreméltó összhanggal. A nagy közönség, melynek egy része nem is juthatott be a terembe, a szép nap emlékével szívében sokáig sétált az enyhe napsugárban uszó sétatérén.

POLITIKAI HIREK.

A képviselőházban még egyre tart a nemzeti-ségi vita. E. hó 17-dikén Neugeboren Emil szász nemzetiségi kezdte a vitát, örömet fejezve ki a felett, hogy a nemzetiségi kérdést napirendre tűzték, mert azt a fontos kérdést eddig nem tárgyalták a parlamentben, csak ha valamilyen incidens fordult elő. Helyesli a miniszterelnök komoly kísérletét a nemzeti-ségi kérdés megoldására. Nézete szerint meg kell nyugtatni a nem magyar ajkúakat, hogy

emlékeztet, bejött „sans frapper“ s ajkán volt a biztató elismerés vagy egy speciális utbaigazítás. Pedig jött majdnem minden nap — s a tudósok az érdeklődése még növelte ambíciómat.

A komoly munka mellett felfrissülés volt új barátaimmal csónakázni a tavon alkonyatkor, amint az evezőcsapások mind messzebb voltak a kikötő világítótoronyaitól s a Rousseau szigetétől és az épületek, a Parc mon repos, Jardin anglaise arany színei mind jobban összemosódtak a város karakterisztikus szilhuettjévé... A nyugvó nap megfestette a vizet s mi meggyújtottuk kis bárkánk színes lampionját...

Mikor jött a téli köd s sűrű áthatolhatatlan fátyolként ránehezedett az egész Rhon völgyére, ráborult Genfre is, — hideg volt a halványkék tó feketévé vált vize s hófehér fajtékkel hullámzott mint a tenger, ha az éles északi bise fujt. — Yvonne van Berchem, Valerie de Morsier, Madeline Chenéviere Amélie Martin az ő büszkeségüket, „Haut ville“-t, a „vieux Genève-et“ barangoltattak be velem, melyet valódi mivoltában talán nem is lehet megismerni máskor, mint mikor a St. Pierre cathedral hármas tornya szürke, ködös háttérre rajzolódik. Valóban, mintha a protestantismus hideg, de

Visszaemlékezés Genfre.

Írta és felolvasta: Albert Anna dr.
 (Folyt. és vége.)

Gyönyörű juniusi este volt s ebéd után kísértünk a hatalmas parkba. Egyszer csak egy távoli részletből, egy elrejtett lugasból felszólaít a tárogató — a jelenlévő magyar urak egyike a Rákóczi-kor kutatóját saját földjén így üdvözölte, mi többiek pedig csoportba állottunk s a korhű kíséret mellett elénekeltük a „Gyöngye violának letörött az ága“, meg a „Csinom Palkó“ nótákat. Sajnos, hogy őt elvesztettük ily korán. Csodálatos véletlen! Ezelőtt másfél esztendővel eltemette feleségét Budapesten, kit váratlanul ért utól a halál magyar földön, ahova hazajött meghalni.

Az időben a „száz égbe küzdő jegecczel“ és hatszáz szoborral ékes milanoi márványdóm környékén voltam s napok múltán megérkezvén Genfbe — a nyert ajánlatok folytán — Madame Claparède-el óhajtottam megismerkedni. És csak a temetésről érkezett gyászoló férfit találtam.

Egy év múltán pedig, mikor mult ősszel másodszer tértem vissza Calvin városába, látni reméltem még Monsieur Claparède-et, őt, ki ép az időben Magyarországra utazott. S most

Budapestről hozta a távirat a lesújtó Hiob-hírt, hogy hirtelen és váratlanul elhunyt! Az volt kívánsága, hogy itt temessék el nálunk, a budai farkasréti temetőben forrón szeretett hitvese mellé. S Genfben az emlékére rendezett requiemem mikor összegyűltünk, az orgona hangjain felszólaít első imádság volt: Isten áldd meg a magyart.

Ezekben a szomorú napokban tettem le doktori vizsgámat. Mert hisz ottani életem tartalmát voltaképpen tanulmányaim tették:

az egyetemi fizikai laboratoriums, az elektromotor és az elektrométer, s annyira feltettem műszereimet, hogy a laboratoriums-nak kutatásaimra berendezett helyiségének ajtajára még azt is felírtam: „pas entrer sans frapper (s. v. p.)“ Mert bizony a kényes méréseknél legszívesebben zárt ajtó mögött szeretünk lenni, egyedül a tudománnyal és annak eszközeivel. A finom műszer megéri a lépést s a legkisebb légfuvallat zavart okoz. Engem pedig rendkívül érdekelt tanulmányom tárgya a mágneses hysteresis s ezélem volt, hogy az ez irányú kutatásokat pontos mérésekkel és megfigyelésekkel én is szolgáljam. Menynyire örültem mégis mindig, ha distingvált professzorom Ch. E. Guye, ki modorában némileg a mi báró Eötvös Lorántunkra em-

az egységes nemzeti állammal nem áll ellenében, hogy ők anyanyelvüket és kultúrájukat apólják. Ha a nemzetiségekkel a hazai viszonyokat meg kedveltek, az összes surlódások maguktól eltűnnek. A délmagyarországi németek érdekében kéri a miniszter elnököt és a kultuszminisztert, hogy az iskolák terén kilátásba helyezett reformokat való sítsák meg. A miniszterelnök válaszáat tudomásul veszi.

Utána Holló Lajos szólalt fel. Örömmel hallotta Neugeboren konziliáns hangú felszólalását. Ezt a hangot minden nemzetiségi képviselő részéről szívesen halljuk. Hiszen a konkrét kívánásokat minden magyar ember a legnagyobb szeretettel viszonzozza, ha azok az állam egységét nem veszélyeztetik. Tütközik a nyelvi engedmények ellen. Mihályi Tivadar odáig megy, hogy meggyanúsítja az ellenzékkel azzal, hogy a román nemzetiséget ki akarja irtani. Hiszen századokou keresztül fennállott a románság. Nem elég bizonyított ez arra, hogy a magyarok sohasem törekedtek a nemzetiségek kiirtására?

Ghillány Imre földmívelésügyi miniszter szólalt fel. A román vitának csak az ő tárczája keretébe tartozó részét kívánja megvilágítani. Részletesen ismerteti a telepítés kérdését és a kormány telepítési politikáját. Számos hiabavaló kísérlet arra birta a kormányt, hogy hagyjon fel a meddő telepítési politikával.

Bánffy Miklós gróf a román népoktatás kérdésével foglalkozik behatóan. A románok ugymond — igyekeznek elzárkózni a magyarság elől és kielezik az ellentéteket. Természetesnek találja a román intelligencia törekvéseit, de minden fejlődésben meg kell őrizni a magyar jelleget. Az általános titkos választójogot nem tartja alkalmasnak a nemzetiségi kérdés megoldására. Nem tudna beleegyezni abba, hogy a nagy magyar nemzeti erőt, intelligenciát leklasszifikáljuk a kisebb intelligenciájú nemzetiségekkel egy főre. Ajánlja megszívlelésre Mihályi Tivadar prozocióját, mely szerint a románság hajlandó lemondani az általános titkos választójogról, de csak úgy, ha a miniszterelnök a mandátumok egy hatodrészet a románoknak biztosítja. Ebben a kívánásban kifejezést nyer, hogy mit remélnek a románok az általános titkos választójogtól. A magyar képviselőház elment a demokrácia oly fokáig, ameddig a magyar nemzeti jelleg veszélyeztése nélkül el lehet menni. Mindeusetre szükségesek oly intézkedések, amelyek a nemzetiségi kérdést enyhítik. A magyar nemzet álljon előre a tudományos, kulturális életnek, a mely elterjed a Balká-

non. Ha kifejlesztjük Budapestet a Balkán tudományos és művészeti törekvések centrumává, ez nagyban hozzájárulna a nemzetiségi nehéz probléma megoldásához. Egyetlen európai hatalomnak sem áll érdekében, hogy Magyarország területén a magyar uralom megszűnjék, mert a magyar az egyetlen faj, amely itt nyugodt uralmat biztosít. A miniszterelnök válaszáat tudomásul veszi.

Szinikerületi gyűlés Nagyenyeden.

A múlt év őszén több ízben említést tettünk arról a mozgalomról, hogy az erdélyi II. szinikerület újraalakítsassék.

A kerület mostani beosztása tarthatatlan azért, mivel a kerületet alkotó városok földrajzi fekvése megnehezíti a fejlődést. A szinikerület ereje a távoli költözködéssel járó kiadásokkal elgyengül és bármilyen elsőrendű társulat áll elére a kerületnek, mire azt végig járja, harmad-negyedrendűvé változik vagy feloszlik.

Az érdekelt városok és a szinikerület vezetősége lépéseket tett abban az irányban, hogy a kerület egymáshoz közeli, népesebb és szinipártoló városait megnyerje ennek az eszmének. A szinikerület újraalakítása kissé lassabban halad előre, mintsem gondoltuk. A Nagyenyedre összehívandó értekezletet még december hóra tervezte a vezetőség, de néhány város a megkeresésre még csak nem is válaszolt.

Mint hogy e terv hamarosan nem valósulhat meg, szükséges a következő évre, mivel a szerződés lejár, a szinészetet más módon biztosítani. Erre legalkalmasabb a régi II. erdélyrészi szinikerület fentartása még egy évre. Ezen év alatt az új alakulás eszméje teljesen kiforrt, azonkívül egy jó direktorról és jó társulatról lehetne gondoskodni.

Az erdélyrészi II. szinikerületet alkotó városok jövő esztendői szinészetének mikénti ellátása vegett az egyes állomáshelyekhez ez év február hó 3-án dr. Ujfalussy Jenő csikszeredai polgármester elnök által intézett előterjesztésre Sepsiszentgyörgy, Gyergyószentmiklós és Erzsébetváros nem válaszoltak. A többi állomáshely a Nagyenyeden megtartandó választmányi ülés egybehívása mellett döntött.

A szinikerületet alkotó állomáshelyek tulajdoni többségének ezen állásfoglalása következtében a választmányi ülést Nagyenyedre 1914. évi márczius 21-én e k. d. u. 3 órájára a polgármester hivatalos helyiségében egybehívta.

A tárgysorozat nagy fontosságára való tekintettel kívánatos volna, hogy az ülésen, tekintet nélkül állásfoglalásra, minden állomáshely képviselve legyen, mert a jelenlegi szervezet meghosszabbításának kérdésében általánosan meggyugvást keltő és kötelező határozat csak az érdekeltség egyetemének meghallgatásával hozható.

Az ülés tárgysorozata: 1. Elnökség jelentése folyó ügyekről.

2. Döntés az 1914. évi augusztus 31-én lejáró kerületi szerződésnek meghosszabbítása tárgyában egy esztendőre.

3. Döntés a szinikerületi szervezet meghosszabbítása esetén a jelenlegi szinigazgatóval érvényben levő szerződés egy esztendői meghosszabbítása tárgyában.

4. Indítványok.

A választmányi ülésre Sándor Jenő polgármesternél tegnapig még csak Csikszereda és Hátszeg városok polgármesterei és a csikszeredai szinipártoló egyesület jeleztek érkezésüket.

Városunk közegészségügye 1913. évben.

A közegészségügyi állapot a múlt évben kedvező volt.

Született ezer lakosra 32 (jó), meghalt 20 (jó), szaporodás 12 (jó). Esketés ezer lakosra 8.

(A fegyhazi halottak nem vétettek számba, de ezért a 8663 lakosból 663 levonattott, a mennyi a fegyházlakók átlagos létszáma szokott lenni.) A 13 halvaszültött, a halottakhoz adatott.

Gümőkóros betegségekben elhalt 39 egyén, az összes halottak 24 százaléka, azaz minden negyedik ember gümőkórban halt el.

Más városok példájára ideje volna megalkotni társadalmunknak a tüdőbeteg gon-

intenzív poesise köbe es márvanyba faragva élénk tárnalva az Ó- város meredek-lejtős töredezett utcáin s szinte csodálkozunk, hogy az Auditoire-ból Calvin hajdani nagyterméből nem lép ki a maga a nagy reformátor, szikar alakjával, tógájában, könyveivel — kiserve Bezától és tanítványaitól!

Olyan a szellem, olyan a levegő!

Valóban, mintha ezeknek a rue des Granges, place des Tacconnerie-beli aristokratikus palotáknak nem volna szükségük a napra, hogy méltóságjelző komor fenségükben mutatkozhassanak.

Ilyen sétat után jól esett egy csésze theára betérni a Foyerba, mely keresztény szeretettel fogadott bennünket. Igazi barátokat találtam ott s az atmosphaera sugározta a jóságot, megértést, embertársainkért való áldozatkészséget.

Arról az áldásthozó munkáságról mit az Assotiation Chrétienne, d' Etudiants, mely a Foyert — tüzhelyet — is alapította, hogy meleg otthonává váljék az otthontól elszakadt hallgatóknak — s mely nemes és magasztos célját az Evangéliumra építve, egyedüli mindenható eszközével: a szeretettel munkálja, hogy megvalósuljon a megváltó írnája: Jöjjön el a Te országod — ilyen szűk keretekben, szegény szavakkal beszélni meg sem kísérem.

Felmagasult, megtisztult az a legkőr — mint mikor a köd felé felemelkedtünk a Genf közelében lévő Salevere vagy a Jura végső lánczát tevő Fancille-re s az alattunk hullámzó „mer de brouillards“: ködtenger felett ragyogó napfénytől csillogó hóban meg nyílt előttünk a Mont Blanc, Dent du Midi, Jaman, Aiguille-vert, a Dru, . . . felséges panorámája! Majd pedig a júliusi meleg időben a Chamouix-i völgyön felvezető technikai szempontból bámulatosan megconstruált vasuton felérve a Mont Blanc havasi rhododendronokkal kiimzett lábához, ráléptünk a Merno de Glace-re szeges talpu cipőinkben, kifogyhatatlan volt elragadtatásom!

Aki nem haladt át a gleccserek szakadékos repedésein, jégszirt-tekervényein lépéseket vágva kis csakánnyal a jégperemen, aki némely vidék mérhetetlen és csendes magányában nem szemléldött, az meg van fosztva a léleknek egy tisztító és felemelő hevületétől — mert e szempontból a természet hatalmas látványainak ugyanaz a ki- valtsága van, mint a nagy gondolatoknak!

Chamonix az alpesi állomások királynője, fővárosa a gleccserek birodalmának! Sehoh másutt nincs egyesülve olyan csodálatos keretben a széles völgy puha pázsítja; a komoran sötét fényördök, melyek érvé-

nyesítik a gleccserek fehér szépséget; az örök hó s a sziklatük: monolithok, melyek karczolni látszanak az eget!

De talán már hosszúra nyulnak e visszaemlékezéseim s csak még Genf egy specziálisan különleges nagy nemzeti ünneperől, az Escaladeról óhajtok szólni, mely karneváli mulatság és történeti vonatkozású diszmenet számba mehet egyaránt és bevilágít 1602. évi december hó 11—12. éjszakájába.

Ez éjszakán a savoyai herczeg el akarta foglalni Genf városát. Jól felfegyverzett és felszerelt savoyai katonák létrákkal iparkodtak fel a város falain. Egy harcziasszony, la mere royaume, ahogy a halás utókor hívja, ki konyhájában egy nagy üstben főzött valamit (allítólag rizs-levest, de bizonyosan nem tudni: mit), hirtelen ki- uytotta az ablakot s az üstöt tartalmával együtt a létrán felfelé törekvő katonákra zudította, ami nagy riadalmat támasztott, mire Genf lakói felebredtek és dicsőséges csatában kivertek a savoyai herczeget. Ennek az egyrészt a capitoliumi libákra, másrészt az egi hősnőkre emlékeztető históriának megünneplése a látványos, pompás Escalade.

Deczember 11-én este 8 órakor a Place-Neuve-ről, ahol a General Dufour szobra áll, indul a gyönyörű diszmenet francia,

dozó intézetet, mely az egész vármegyére kihatna és ennél fogva a kezdeményezés a vármegyére vár.

Szükséges továbbá a szegény-ügyet is gyökeresen átalakítani, úgy a városi, mint országos szegényügyet, mert a nyugoti és északi művelt államok e tekintetben messze előttünk járnak. Anglia századokkal ezelőtt megalkotta szegényügyi hivatalait.

A gümőkór elleni küzdelem Németországban már a halálozásoknak 50%-kal való csökkenését eredményezte. Azonban ott a betegpénztár évi bevéte 1049 millió korona, míg nálunk 47 és fél millió korona volt 1911. évben. Ezen adatokat Sztérényi József ny. államtitkár értekezéséből vettem Országképzés 1913. évfolyam 652 lap. A munkásbiztosítás rendezése Magyarországon.

Igaz, hogy Németországban és Angliában az agkori és rokkantsági biztosítás is megvan ezen fizetésekért, míg nálunk hiányzik.

Fejletlen viszonyaink közt a földműves és kisiparos is kényszer utján volna beviendő a betegpénztárba, miáltal 100—200 millióval nagyobb lenne a szegényebb néposztály egészségére fordítandó összeg, elvonva a munkaképes ember keresményéből és az alkoholizmustól.

A hevenyfertőző betegségek forgalma ez volt:

A betegség neve	Beteg lett	Elhalt
Roucsoló toroklob	22	5
Kanyaró	148	4
Fültőmirigylob	128	0
Hökhurut	37	3
Vérhas	4	0
Vörheny	3	0
Hagymáz (hasi)	17	0
Heine-Medin kór	1	0

Összesen 350 12

Más érdekesebb halálok volt, tudólob 9 esetben, alkoholizmus 2, gerincsvoradás 2, hűdéses elmezavar 3, önakasztás 3, váltóláz (fehérvérűség) 1 esetben.

A városi vízvezeték ügyében újra felvetett a 20 év előtti terv, hogy a Gyümölcsészeti Egylet kertjében levő nagy forrás vizet használtassék fel. A dolog egy méter átmérőjű cementgyűrűkből álló kutépitéséig és a próbaszivattyúzás tervezéséig haladt.

osztrák, olasz stb. korhű jelmezekben — melyeket az év többi napján a Grand-Muséban őriznek — sisakos-vertes katona kosztümökben, dardás szuronyos lovasokkal, gyalogosokkal, dobosokkal, zenével, meg a híres létrák sem hiányoznak! — és a Cor-raterien, Rousseau hidján át vonulnak a tulsó partra, a Mont Blanc hidon, rue de Rhonon át vissza. A díszes körmenet görög vagy bengáliai tűzzel megvilágított utakon halad. Egész Geuf az utcán van. Ember ember hátán. A legtöbb álarccsal, jelmezben. Különösen sok a pierrot és pierrette. Temérdek a régi savoyai koczkás nadrág és kék zubbony, de sok egyéb kosztüm is. A díszmenet elvonulása után megszűnnek kordonok és barrikádok s az Escalade e mulatságos, vidám bohócok alakjai táncolnak és szaladgálnak a járdákon, az ut közepén elvegyülve a csak nézőkül szereplő emberek közé.

A fényes kirakatok telve vannak csokoládéból, grillázsból, fából, rézből, üvegből, porcellánból készített különböző nagyságu üstökkel — a nevezetes marmite emlékeül, melyek Geuf kulcsos-fálsasos czimerével és sárga-vörös színeivel vannak díszítve.

Mikor a díszmenet 10 óra tájt visszaér a Place Neuve-re, 800 tagból álló énekkar

A Váradi-háznál tervezetett egy mótoros vízvezeték ez év elején 5000 korona költséggel, mely a Főtér néhány házat is ellátta volna, az év végén azonban a képviselőtestület visszavonta a létesítésre adott engedélyt.

A pénzügyi palota építésével kapcsolatosan is történtek vizkutatások Kolosy Jenő városi mérnök által, a Török-szálláson, eredménytelenül, a mi a víz jóságát illeti.

A Bethlen-főiskola Rákóczi-utczai nagyobb szabású mótoros vízvezetékének az egész utczára való kiterjesztése is szóba jött, de nem lépett a valóság stádiumába.

Megépült a Bethlen-főiskola új kórháza, mely minden dicséretet megérdemel, egy sikerült alkotás, központi fűtéssel, fürdővel, hideg és meleg vízvezetékkel, gőzfertőtlenítővel, czélszerű és szép orvosi mosdókkal.

A kolera veszély egész éven át fennállott és az egészségügyi és rendőri személyzetnek folyton résen kellett állania, az az óvintézkedések minden irányban fogantatva lettek, a köztisztaság szorgosabban ellenőrzött, s a rendőrlégénységet egy előadásban is kioktattam kötelességeire. A csatornák gyors fertőtlenítésére gyakrabban igényben vétetett a rézgálicz, egy ízben kolera-gyanús postaszállítmányt fertőtlenítettünk, egy ízben kolera-gyanús egyén érkezése volt jelezve, de Gyéresen lemaradt és csak a kalauzt fertőtlenítettük az állomáson egy veder porlasztott szublimáttal, a kolera kórházak folyton készenlétben tartattak. A köztereken behatott tisztítási munkálatok végeztek (Baromvásár-u., Mező u.) Az utak fokozottabb kavicszerítéssel láttattak el, a mi a 2 évi rendkívüli esőzések is javalltá tettek.

A közegészségi bizottság egy ülést tartott a III-dik gyógtár engedélyezése ügyében, melyet ez idő szerint elutasítani javasolt.

A gümőkóros, illetőleg tudóveszes elhalálozások és költözések alkalmára kormányrendelet a kötelező bejelentést és díjtalan hatóságai fertőtlenítést rendelte el.

Az új rendszer bizonyos nehézségekkel indult, a közönség meglepetve tiltakozott kezdetben, de lassanként hozzászólt, sőt

énekli nemzeti dalukat a bastya (Bastion) tetején színpadi világitásban. Az egész város olyan, mint egy óriási színpad — e speciális és nemzeti jellegű Carnevaljával. — A Plainpalais-n a nép mulattatására repülőgép formájú ringlispielek, paprikajancsi színházak, mézeskalacs és gesztenye-árusok, czellövödek teremnek elő ugyszólván egy nap alatt. A nagy mulatság már 10-én kezdődik sokan mind a három éjjelt áttáncolják.

Változatos genfi életem színes mozaikjának ezekben bemutattam néhány részletét.

De lehetne-e magyar lélekkel Genfre és környékére emlékezni anélkül, hogy képzeletünkben fel ne tűnjék felejtetlen Erzsébet királynék dicső alakja, ki e tájakon annyit bolyong?

Genfben, a Quai du Mt. Blanc és a Hotel Beau Rivage környékén, hol az oly tragikus történet lejátszódott, hiába keresünk emlékeket, talán jó is így! De távolabb a Léman északi partján, a Byron és Viktor Hugo költészetéből is híres Chillon-i kastélytól nem messzire: Territetben, ahol szívesen és sokat volt, márványszobra van. — Én is tettem rá egy pár szál virágot.

év végére már maga kívánta, hogy a fertőtlenítés mentől hatékonyabb legyen.

Kis lakásokban az egész szoba lesz fertőtlenítve és pedig azonnal, a halálesetnek tudomásra jövéte után, tehát a temetés előtt egy veder szublimáttal lesznek a falak, padozat és minden a beteggel érintkezésben volt tárgy és az ágynemű fertőtlenítve.

A temetési szertartást, a halottlátogatást nem kell korlátozni ily eljárással. Ha a ravatalozás nem a betegszobában történik, két fertőtlenítés, esetleg 3 történik t. i. a temetés előtt a betegszoba, a temetés után a ravatalozó szoba és gőzfertőtlenítőben (szőrmék és bőrneműk kivételével, mert ezek zsugorodnának) a ruhák, forró vízben a fehérneműk.

Kívánatos volna, hogy a falusi fertőtlenítők (halottkémek) legalább a városi fertőtlenítők eljárását nézzék meg, valamint a körorvos urak is Nagyenyeden, míg a fővárosi 30 napos tanfolyamra mennének.

A falukon a fertőtlenítést a halottkémek végezhetnék, de csakis esetenkénti díjazás mellett lenne annak eredménye. Nagyenyed 2 koronát fizet a fertőtlenítőknek, minek felét az állam visszatéríti; falun 1 korona is megfelelő díjazás volna. A szükséges eszközök egy rézfeckendő (20 kor.), 1 bádgyeder (1 kor.) és 100 gr. szublimát (3 kor.) 10 fertőtlenítéshez.

Utóbbiak fél költségét szintén megtéríti az állam az országos betegápolási alapból.

A gyermekvédelem fejlődése is fontos részévé vált közegészségügyünknek.

Az évről évre fokozódó érdeklődés a gyermeknap jövedelmét 1600 koronára emelte és a 30 csecsemőért folyósított állami szoptatási segély 3600 korona összegével együtt 5000 koronára megy a helybeli szegény gyermekek támogatása, tejjel, péuzzel, ruhával, kórházba küldéssel, a mi több, mint mennyit a város eddig összesen a szegényügyre fordított, öreg munkaképtelen egyének segélyezésére.

A gyermekek gondozása új irányt jelez a társadalmi aktióban, az iskolában tervszerűen felkerestetnek azok, kik segélyre, gyógyításra szorúlnak és nagyobb bajok siketség, vakság, esontbajok és tudóbajok előzetnek meg, csekély anyagi és gyógysegéllyel, a jövő nemzedék érdekében.

Nagyenyed, 1914. január hó 13-án.

Dr. Winkler Albert,
ügyvezető orvos.

HIREK.

— A nagyenyedi Oltáregyesület hangversenye. A nagyenyedi Oltáregyesület f. hó 14-én Nagyenyeden, Alsófehér vármegye székházának dísztermében fényesen sikerült hangversenyt rendezett, melyet nagy szellemi élvezettel hallgatott a megjelent szép számu közönség s a melyért nem mulaszthatjuk el a rendezőknek hálás elismerésel adózni. A műsor egyes számai: Volny József hegedű- és dr. Török Pal zongorajátéka, dr. Liman Emil gondokája, dr. Inczedy-Joksmán Ödön éneke, Biró Jolán zongorakisérete, az Előredalokör vegyeskara mind művész izlésről, művészi szabatoságról és lelkes ambícióról zenéltek és énekeltek. A műsor közepét s az estélyi közönség legnagyobb érdeklődését dr. Hirschler József pápai prelatus előadása foglalta le, a ki rendkívül vonzó és

tanulságos szabad előadásban arról beszélt, hogy az Isten-eszme mindig vezető eszméje volt az emberiségnek; az ember sohasem lehetett meg azon vágy, lelkesedés és vigasztalás nélkül, melyet az Isten eszméjében talált. Nagy tanulmányra valló széles látókörrrel, emelkedett szellemi előkelőséggel fejtegette, hogy a modern tudományt sokan szeretnék szembe állítani a vallással. De ez a törekvés mindig csak efemer értékű sikert érhetett el, alapjában mindig meddő maradt; mert végre is győzött és győzni fog mindenha az embernek az Isten után való vágyakozása. S mindezt elragadó hévvel és mesteri nyelvezettel, szellemes fordulatok és meggyőző bizonyítékok közt mondta el, ritkán elvezethető gyönyörűséget szerezve a feszült figyelemmel hallgató közönségnek.

— **Halálozás.** Özv. Lőte Lajosné szül. Gáspár Katalin életének 64-ik, özvegyiségének 29-ik évében hosszúságos szenvedés után márczius hó 13-án Maroscsucson meghalt. 15-én délután temették el a maroscsucsi családi sírkertbe.

— **A Maros partvédelme.** A Maros folyó mult évi áradásai tudvalevőleg megyénkben a legtöbb kárt az alacsonyabb partrészeket okozott. A földmivélségi miniszter az ilyen partrészek javítására és feltöltésére több százezer koronát vett fel idei költségvetésébe. Megyénkben a nagyenyedi kulturmérnökség most Csombordon végez partvédelmi munkát mintegy 50 ezer korona költséggel. Kivételre kerülnek Marosujvár és Alvincz veszélyeztetett helyei is, hol szintén 100,000-et meghaladó költséggel végeznek majd partvédelmi munkákat. Ugyanígy szabályozzák a Küküllőt is.

— **Az önkéntes tűzoltó egyesület** mult évi beszámoló közgyűlését e hó 22-én vasárnap d. e. 11 órakor tartja a Nemzeti szálloda táncstermében.

— **Madarász József száz éves.** Madarász József országgyűlési képviselő, akit az egész országban „Madarász apó” néven ismernek, a napokban töltötte be születésének századik évfordulóját. Madarász születése napját biztosan nem tudják, száz esztendő lepergése alatt a születési okmánya elkallódott és ő maga sem tudja biztosan születési idejének pontos dátumát. Feljegyzések vannak azonban, amelyekből megállapítható, hogy születési éve 1814. február hó 26. vagy 27-re esik. Amióta parlamentek léteznek, nem történt, hogy százéves tagjuk lett volna. Annál becsesebb pedig ez a ritka jubileum, mert ő 1832 óta egyhuzamban tagja a magyar parlamentnek.

— **Az Oltáregyesület** elhalasztott közgyűlését 22-én vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg a városháza tanácstermében.

NYILT-TÉR.*

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a **Központi vendéglőben** folyó hó 15-től kezdve **naponta friss dupla márciusi sör van oszpolva.** Különböző zóna reggeli is kapható.

Kiváló tisztelettel
Sándor István
vendéglős.

111 1-1

* E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

A balázsfalvi Kálvin-szövetség teaestélyéről.

Nemelyek a felekezeti béke és együttélés zavartalan biztonságát abban vélik a több felekezetre széttagolt községben leginkább megalapozottnak, ha a társulásnak oly czime van, mely nélküli a felekezeti feltékenység felkelésének latszatát is; ez a felfogás igaz és jogos is nagy általánosságban ott, hol a társulás, a tömörülés felekezeti eszélzettel, a kizárólagosság jogának bevonásával történik; de másfelől ugy a hit, mint a társadalmi élet mezején káros kihajtásai is szemlélhetők e kényelmes felfogásnak, mert az egymás felfogásának erős tiszteletben tartása mellett olyan szépen bele helyezkedünk a semmit nem tevés álomhozó zsölyéjébe, hogy csak akkor jövünk magunkhoz s kezdjük hallatni az egész világot s abban mindeneket szívalmazó kiabálásunkat, mikor az érdeklődés nélküli közömbös közönyünk miatt kezdünk kiszorulni a helyünkől s nem jól érezni magunkat a már csak czimlegessé vált partánk előtt is. A Kálvin-szövetség igaz, hogy egy felekezet nagy nevű reformátorának nevét vette fel elnevezésül, de a ki a magyar nemzet történelmét a multban, s helyzetét a jelenben ismeri, az Kálvinban és a kálvinistákban nem egy szektáskodó, hivalkodásra törekvő felekezetet, hanem azt a szellemet látja, mely a beregszászi piaczeny egykor tafotás zászlót bontott s mely ma is a magyar vallása mivoltánál fogva egyik lényeges eszköze a beolvadás elleni küzdelemnek.

A társadalmi közszükségesszülte alakult csak akkor és addig életképes, míg fennállásának szükségét magával az étellel tudja igazolni, a ki még nem járt Balázsfalván, az jöjjön, menjen végig Kisbalázsfalva utcáin, nézzen be a bennszülött falusi magyarok lakásába s megütődve fog önmagának beszámolni, hogy egy-két család leszámlálásával minden magyar család nyelve a román, hát ez a szomorú valóság nem azt igazolja-e, hogy szükség van egy oly társadalmi alakulatra, mely az óvoda és iskola munkáját az életben tovább vezesse, a hitélet mélyítésével nyújtson ethikai erőt a gyengének, hogy ne hagyja magát, az erősnek, hogy ne bántsa a gyengét. Ebből a czélból alakult itt a Kálvin-szövetség, a teli vasárnapokon minden délután nyilvános felolvasásokat tartott, a hitélet, az erkölcs és hazaszeretet ápolására és ha mégis vannak, kiknek gerendás szemükben nagy szálla a Kálvin neve, azoknak csak egy mondását idézem a legmagasabb katolikus egyházfőnek IV. Pius pápának, melyet a Kálvin halálakor tett, mondván „ilyen szolgálattal urrá lettem volna az Ozeánnak mind a két partján.”

Senkit nem bántva halad azért a Kálvin-szövetség itt a maga útján, a XX-ik századba be nem illő obscurus elfogultság is gördíthet elebe akadályt, de a szív és kedély nemesítésének, a közművelődést czélzó nemzeti kulturának terjesztésében meg nem gátolhatja. Márczius 8-án is ezen az ösvényen járt, mikor a magyar kaszinóban mint a magyarság kulturhajlékában személyes meghívással egy műsoros családi teaestélyt rendezett, hála és elismerés illesse a fáradságtalan, családi hagyományánál fogva is elnöki állásra praedestinált Horváth Miklós kir. járásbíró Kálvin-szövetségi elnök urat, hogy oly kedves szeretetre méltó háziasszonyokat és házi leányokat toborzott össze Horváth Miklósné, Kny Ernóné, Hatházy Jenóné, Lakatos Albertné, Péter Antalné, Eisekovic Rózsika, Pongrácz Blanka, Sinberger Mariska, Szent-

péteri Pepike, Szilveszter Zsófia és Schneider Lujzika személyében, kik feszélytelen közvetlenségükkel igazi családi jellegű adtak az estélynek. A műsort Farkas Károly m.-péterfalvi ref. lelkész harmoniummal kísért éneke, Szabó Ernő művészi hegedű játéka és dr. Rónai János ügyvéd „A jogfejlődés és a biblia” című tartalmas, finom distingiókban és eredeti felfogásokban bővelkedő felolvasása képezte, műsor végével a háziasszonyok és leányok illatos teát, izletes süteményt szolgáltak fel s aztán beköszöntött a jókedv, a mi majd az ifjak tánczában, majd majd a Farkas Károly és Sinberger Mariska zongora játéka által belilincselő pajzanságában jutott tetőpontra.

Az estély erkölcsi sikerét fényes anyagi siker is kísérte. Összes bevétel volt 113 kor. 18 fillér, összes kiadás 30 kor. 90 fillér, maradvány 82 kor. 28 fillér, a mi egy beszerzendő vetítógép alapra tökécsített.

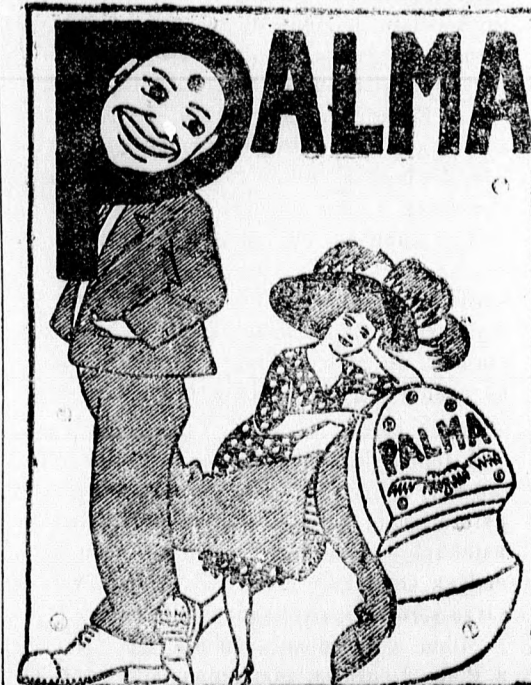
Felülfizettek és jegyeiket megváltották: Horváth Miklós, Sinberger Salamonné 6—6 kor., Schneider János, Kappel Rudolfiné, Welwart Mór 3—3 kor., Timár József, Herczlinger Gyula, Veress Gyula, Gelb János, Biró Sámuel 2—2 kor., dr. Dániel Béla 4 kor., Heincz József, Székely János, Kny Ernő, Eisekovic Rózsika, Schramm Károlyné, Vachsman Adolf 1—1 kor., Komáromi Sándor 20 f., Sinberger Salamon és Lőb czég az edények használatáért semmi díjat nem számítottak fel, hálás köszönet érte.

Egy jól töltött este kellemes emlékeivel és azzal a tudattal távoztunk el, hogy a Kálvin-szövetség e téren is derekas munkát végzett.

A referens.

* **Az elegáns hölgy,** ki toilletjeinek raffineriájával és testének egészséges szépségével minden tekintet magá felé irányít, jól tudja hogy tiszta, világos arczsine és gondosan ápolt rózsás bőre, egyedüli titka szépségének és eleganciájának. A napi fürdéshez és minden kéz- és arczmosáshoz csak enyhe, ártalmatlan valódi Steckenpferd-liliumtejszappant használ, mely oldólag hat a faggyumirigyekre és a pórusok munkáját elősegíti, tehát egy elegáns hölgy toilette-asztaláról nem hiányozhat.

HIRDETÉSEKET
legjutányosabban felvesz
kiadóhivatalunk.

— Az Ifjuság ünnepe márczius 15-ike s szépen, lelkesen ünnepli meg Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja, a Jó Pajtás, márczius 15-iki számában Endrődi Sándor cikkével és Mikszáth Kálmán egy hátrahagyott elbeszélésével, mely Branyiszko bevételeiről szól. Ezenkívül Sebők Zsigmond folytatja Az arany cipő, Benedek Elek Oh, szép ifjuságom című regényét, Szemere György elbeszélést ír, Benedek Elek kedves verseket a tavaszról, Manno Miltiadesz kedves képet rajzolt, Elek nagyapó szép kis mesét mond el, Bihari Ferencz hírneves szatember elbeszéli, hogy tanította labdarugásra a brassói tüzerkatonákat, Zsiga bácsi kedves mókát mond el. A Kis Krónika rovat apróságai, a rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát.

A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, fél évre 5 korona, egész évre 10 korona. Egyes szám ára 20 fillér. Előfizetéseket elfogad és mutatványszámokat küld a „Jó Pajtás” kiadóhivatala Budapest, IV., Egyetem-utca 4. 928—1914. sz.

Pályázati hirdetés.

Alsó-Fehér vármegye nagyenyedi járásában lemondás folytán megüresedett fugadi körjegyzői állásra pályázatot hirdetnek.

Javadalmazás:

1. Törzsfizetés 1600 korona kezdőfizetés, az 1913. évi LX. t.-cz. alapján járó kiegészítéssel.

2. Lakás és irodahelyiség természetben.

3. A községi szabályrendeletekben megállapított átalányok.

Felhívom azokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt kérelmüket **folyo évi április hó 6. napjáig** hozzám terjesszék be.

A választást folyó év április hó 7-ikén d. e. 9 óraker fogom megtartani a fugadi körjegyzői irodában.

Nagyenyed, 1914. évi márczius hó 17-én.
116 1—2 Nagy, főszolgabíró.

9565—1913. tkvi. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy dr. Müller Jenő ügyvéd által képviselt Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár végrehajtónak Banka Lutyán és neje Tyioreán Mária felsőorbói lakosok végrehajtást szenvedők elleni végrehajtási ügyében a végrehajtási árverés 300 K tőke, ennek 1908. évi december hó 7-k napjától járó 8% kamatai, eddig összesen megállapított 88 K 20 fillér per- és végrehajtási költség, valamint ezen árverési kérésért ezuttal megállapított 14 K és még felmerülő költségek nemkülönbön 100 K tőke s jár. iránti követelésének, valamint esatlakozottak kimondott Nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola 29 K 20 fill. tőke s jár. iránti követelésének kielégítése végett az 1881. LX. t.-cz. 144. §. alapján és a 146. §. értelmében a gyulafehérvári kir. törvényszék és a nagyenyedi kir. járásbíró, kerületében levő felsőorbói 108. sz. tjkvben A 1—3., 5—11. rdsz. a. foglalt Banka Lutyán és neje Tyioreán Mária tulajdonánál felvett ingatlanokra, a C. 2. a. Banka Zakarie lui Szimion javára bekebelezett kikötmény fenttársásával, még pedig az 1. rdsz. 207/4., 208. hrsz. 372 K, a 2. rdsz. 428/1. hrsz. 11 K, a 3. rdsz. 548/2. hrsz. 9 K, az 5. rdsz. 915/1. hrsz. 12 K, 6. rdsz. 1115., 1116., 1118. hrsz. 214 K, a 7. rdsz. 1224. hrsz. 48 K, a 8. rdsz. 1681/2., 1682. hrsz. 29 K, a 9. rdsz. 2070/1. hrsz. 19 K, a 10. rdsz. a 7/2358-ad rész közlegelőbéli jutalék 4 K, a 11. rdsz. 7/2358-ad rész közlegelőbéli illetmény 6 K, összesen 722 koronában megállapított kiköltési árban elrendeltetik.

Az árverés megtartására határnapul 1914 évi április hó 8-ikán d. u. 3 órája Felsőorbó községéhez kikötetik az alábbi feltételek alatt:

1. Árverezni szándékozik az 1908. évi XLI. t.-cz. 21. §-ában említett kivételével tartoznak az ingatlanok kiköltési árának 10%-át készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 43. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapirokban a kiköltött kezéhez letenni, vagy annak az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bíróságnál bíról letétbe történt előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű letéti elismervényt átszolgáltatni.

2. Vevő köteles nyomban a kiköltési ár százaléka szerint megállapított banatpénzt az általa ígért ár ugyanannyi százalékaig kiegészíteni, mert ellenesetben az árverés az 1908. évi XLI. t.-cz. 25. §-a értelmében fog folytatattani.

A kir. járásbíró, mint tkvi. hatóság.

Nagyenyeden, 1913. decz. 11-én.

Dr. Nagy Kázmér s. k.,
kir. jbir. jegyző

A kiáltvány hitelesül:

Kaba János,

telekőnyvvizető.

113 1—1

96 2—6

Egy óra reklámképen!

Aki ingyen akar egy órát, még hozzá elegáns, precíz órat, urak vagy hölgyek részére, választás szerint, írjon szonnal az Uhrenhaus Fr. Schmidt, Prag, Welberge 554.

118—1914. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alfölrött bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a tornaljai kir. járásbíró, az 1913. évi Sp. 552/4. számú végzése következtében dr. Müller Jenő ügyvéd által képviselt Urbán Gyuláné javára 2000 kor. s jár. erejéig 1913. évi október hó 8-án fogatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 4976 K-ra becsült következő ingóságok, u. m.: házi butorok, stb. nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbíró, az 1913-ik évi V. 897 számú végzése folytán 2000 kor. tőkekövetelés, ennek 1912. évi június hó 1. napjától járó 6% kamatai erejéig Nagyenyeden az alperes lakásán leendő megtartására 1914. évi márczius hó 31-ik napjának délután 3 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozik ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

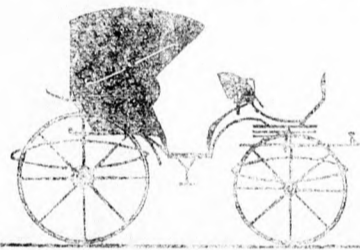
Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyenyeden, 1914. évi február hó 1. napján.

Gajzágó Simon,

kir. bir. végrehajtó.

114 1—1

Van szerencsém értesíteni a mélyen tisztelt helybeli és vidéki közönséget, hogy

kocsifényező és kárpitos üzletet

nyitottam a Rózsa-utca 4. szám alatt, a Domsa udvarán. Elvállalok, gyorsan és pontosan készítek minden e szakmába vágó új munkákat és javításokat, kocsik fényezését és áthuzását, üléseket és lovagló nyergeket, divány és matraczokat.

Mérsékelt árak!

Nagybecsü pártfogását kéri

Szabó Gyula.

103 2—3

A „Nagyszebeni Általános Takarékpénztár”

főldbirtokra és szilárd anyagból épült bér- és lakházakra előnyös feltételek mellett a tőketerlesztést és a kamatokat magukban foglaló félévi egyenlő részletekben visszafizetendő

törlesztéses kölcsönöket

1000 koronán felüli összegekben 10—50 évi időtartamra nyújt.

Alsó-Fehér és Torda-Aranyos vármegyék területeiről kölcsönkérvények Lingner György ur által nyújtandók be.

Bővebb felvilágosításokkal szolgál:

LINGNER GYÖRGY Nagyenyed. Telefon 15.

255

MŰTRÁGYÁT (16% káliumsuperphosphat)

állandóan raktáron tart WINKLER JÁNOS, Nagyenyeden.

